

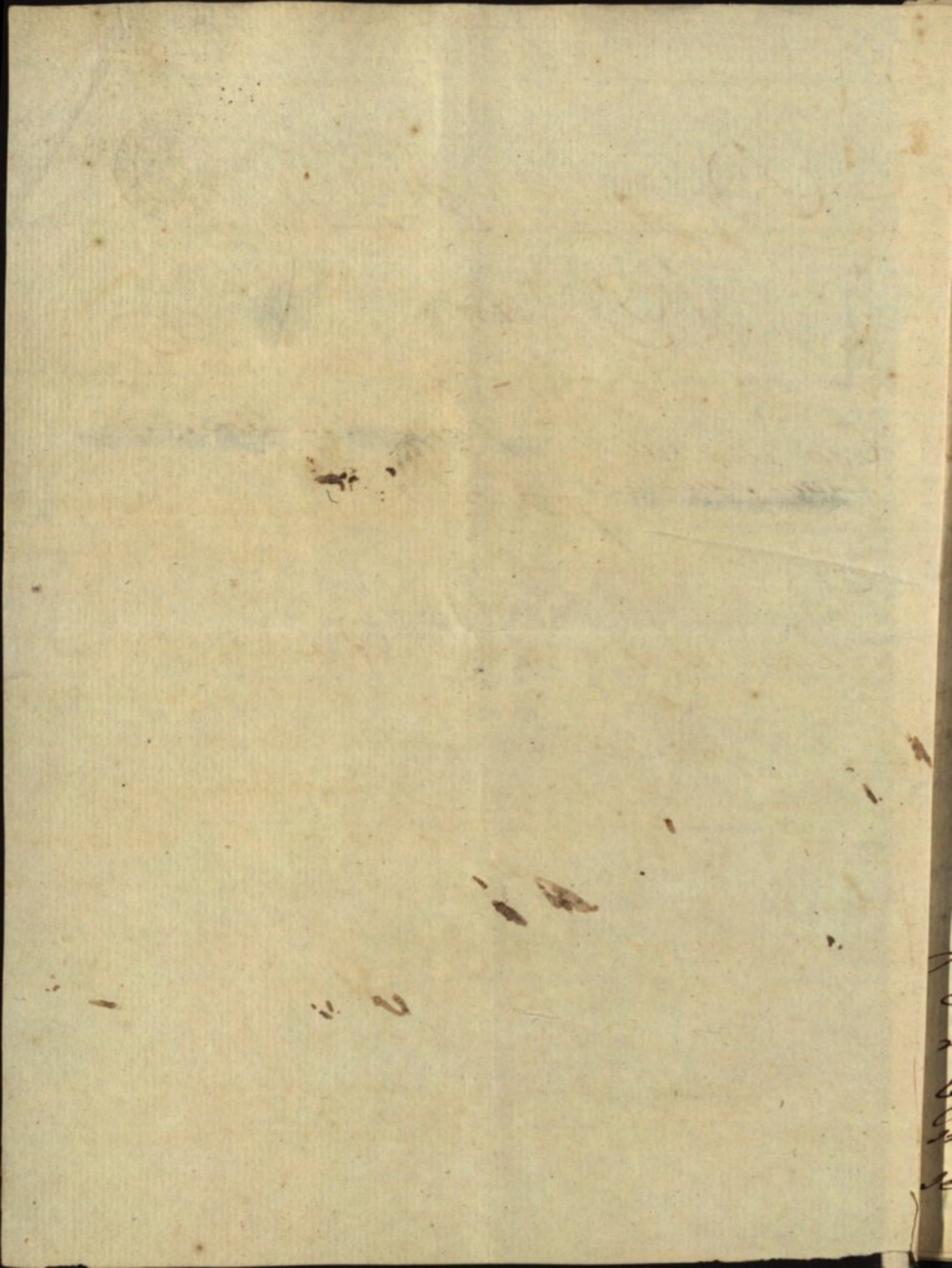

De Aquis Mineralibus

Dissertatio,

quam sub Praeceptore D. D. Domini-
co Vandelli ~~Magistro~~
proposuit.

Franciscus Antonius Ribeiro a Poiva
Philosophiae Cultoris

Cum, Viri Excellentissimi, a Sacris
Hujus Academiae legibus decretum insti-
tutum querit, ut qui ad examen aliquod
accedant unam e lectioribus peracti centri-
culi materiam sibi eligant, publicae disci-
plinae jam habito propugnandam suscipiant,
nulum sane aliud seu ~~De~~ ~~Pro~~ ~~Primum~~
seu ~~Primum~~ reparanda saluti valde adome-
da ~~Primum~~, quam ab aequi mirralibus exordi-
ni, argumentum inveni: non debito, quod ali-
quis, A mihi ~~Primum~~ rei difficultatem objicit,
A vitam meam capacitatem redas quod
illud propriis mihi arrogatis tribuat glo-
riam, ubi viri doctissimi palmas ferdi-
dere a consulto descendam; hinc tantam
reddam magna ~~Primum~~ saluti, nondum ingenu-
fateor innumera tot opuscula ad hanc rem
expectantia ad calorem ~~Primum~~, nec ~~Primum~~
viam judicio datur, ignobileque libro totos per-
legere; hoc tantam ~~Primum~~ praeter, sed clas-
sici nominis auctores persequere, Aca, Pro-
des ~~Primum~~ lectiones audire, A qual potius
Vandelli

Posui observationes colligere, easque
experimentis confirmare, quibus adjectis,
vestraque, Excellentissimi viri, bonitate con-
siliis hanc dissertationem satis dilectis non
despero.

Interdum, tamque vario natura
opera, quae telluris superficies nobis offert
exquirenda, nullatenus procul dubio est, inque
veteres homines magis vertentes, quam
in aquarum mineralium investigatione, in se-
licet famen due causa observatione earum
mi laboraverunt exploratores; namque chi-
co, Quinabali nondum relictis, debilem
profigendo manum parcos illis circa corpora
terra naturam cognitiones impediant,
incerti quibus vivebant mortales, quaque in
aquis essent recondita corpora peribant igne
bant, cum tota eorum exploratio in hoc
sisteret obestis residui quantitate ob-
re, aquas inter se invicem comparare ad
in medium proferre diam aliam plurimam
ad inferre salive quantitate ad super
quid nobis eorum genus, nec speciem esse
monstrarent. Eandem Polus quibus

Primum jam principis chemicis adju-
 tus novam aquarum mineralium explorandam
 daturam, et rationem invenit, et methodum
 proposuit; illi vero se lesit, adque vitri seu
 salis antiquorem cognitionem de demerit, sed
 veterum ipse vit in rebus chemicis non hoc per-
 theoris nimis indulgens, et perimentis neglectis.
 in novis abis errores, multaque praecipua ob-
 servavit, quae realiter non existerent sub nomina
 scilicet. Sal marinum ac per consequens glau-
 beri, quod cum suis principis admixtum conferit
 inveniendo; hanc analitico inferit alia sub-
 sequente sunt, sed adeo involuta et complicata
 sunt ab immodica experimentorum multitudine
 nem, cum ob sumam chemicam ignorantiam
 et veterum analitico postponenda metean-
 det. Ad bonam igitur aquarum mineralium
 analitico obtinendam illud ingenuit necessarium
 est, non solum quae nobis offert natura materiae
 cognoscere, sed etiam quibus jam uti eas
 amaliare habere, equorum aliter utrum de
 deo fit, ut nullam aquarum mineralium
 analitico usque adeo perfecte habere amalyro
 etiam misal si velimus, quae nobis sunt jam
 suisque auctoribus de deo. Antiqui in duas
 Vandelli

Quas fortissimè clasces aquas derivabant,
nempe: Thermales calidas, et frigidas in
quorum numero Acidulae comprehendeban-
tur, recentiores vero alias aliasque derivationes
excogitarent, nimirumque in modum clasce
adcaudere.

Aqua, substantia fluida, liquida, hinc
inodora, insipida, limpidissima, coloris ex parte
~~transparens~~ transparentis, conglaciatur, ex quo calori
volatilis, pura, purissima que esse dignum videtur
si ablutione argenti in spiritu nitri affusa
permarcatè infra aquae limpidae aliquot
diebus, adque coalescit, si ab affuso de-
fectu per deliquium non laterat, si ab
lubricatione salis saturum non turbetur, si
per Venetianam ab ea sequabiliter dissolvatur
absque ullis relictis fragmentis.

Omnes igitur aquae, quae a nobis tractantur
quaeque pro mineralibus haberi debent
praeterquam illas partes, quae proprio
constituunt alias adhaec purissima, ferruginea,
silicibus, salinis, sulphureis, modo m-

Modo majori, modo minori copia in sine
 suo reobdunt, sic ut nunquam pro puro
 seu simpliciter fluido in hinc in hinc ho-
 beri possint, pro exuberantibus vero quantita-
 di ratione in ferruginosa sulphurea sali-
na veniunt discriminanda.

3

Ferruginosa aqua si ad puritatem quo fer-
 rum simpliciter solutum continetur, illa ve-
 ro in quibus aliquid vitriolicum cum ferro
 unidem reperitur vitriolicum non separari
 solent.

40

Experimenta celeberrimi Moneti, aethio-
 pici Martialis Lemni praeparatio, color
 aquatum claudibus ferreis reformatione eviden-
 tissime probante ferrum simpliciter solutum
 obique aere, ut alidum se offerente, existere
 vitriolicumque obtineri posse, non verum tem-
 perat ob concubinationem cum materia salina
 vitriolabile 121

5

Hinc Hofmannus magnam aquatum mine
 Vandelli

Mineralium præcipitata albidum, quod
vitriolum dicitur, a vitriolico sicut
est hæc præcipitata.

Hoc albidum adeo volatilis est, ut
dat, ut brevissimo calore expositum se in aere
evaheret.

Ferruginosæ aquæ calore expositæ ferrum
deponunt, de qua eadem quo illud ~~phlog.~~
de vitriolico præcipitatum, ita ut suspicari videatur ea
nunquam calida inveniri, præcipitationem
que effectum ab aqua præcipitatione, et hæc
gravidæ præcipitata sive.

(1) Fagui sive cerro da antigas lenas adme
sive ferro simpliciter. Vitriolo, sive em
do Gamboni. Vitriolico. Vitriol journal
de 1757, non ad vitriolo nas aquas sive
ferro suscitando quod meo de thermas que
adventus de alido.

Animi ab facillime phlogisto de perditio de
sive siveque ferrum in ferro obæce
præcipitatum, unde etiam suspicari de re

Acquam semper modo infertur cum certa
phlogisti quantitate unumquemque actionem ha-
beret?

ego

Infertur simpliciter solutum ex ista, ac
cum elidit combinationem per se per se
quod sententia facta non est non redit,
ab alcali vero phlogificato in Vitriolico aqua
combinari gluta autam non.

ego

Sulphurea aqua, quae sulphur simpliciter di-
solutum continent respicere aut nunquam
inveniantur: sulphur enim alcalis in me-
dio infertur unumquemque reperitur, et semper sul-
phurea nuncupari solent.

ego

Sublimatio veri sulphuris in latissimis, odor, adque
sapor in putrefactis vegetabilibus hepaticis
similibus, et nonnulla alia ex quibusdam
aqua sulphurea impregnata esse debere de-
monstrare probabiliter, ejus vero existen-
tiam ab analisi indicari nequit, quod autem
minima quantitate in aqua soluta, aut spissis
maxima volatilitate dependere videbitur?

Vandelli

11

Phlogiston in aquis nunquam per se combi-
natum existit, nullam enim spiritum cum
eis ostendit, cum aliquibus enim substan-
tiis immixtum reperiri quamplurimum aque
manifestant.

12

Sulphur enim simpliciter solutum non con-
sistit quia corpora aquae dissoluta non suffi-
ciunt ad promovendam cum his ejus essen-
tiam, ut calore tam parvo divisionem mi-
nime promovende fluere videatur?

13

Per principia quibus sulphur formari potest
aqua existens, nempe acidum vitriolicum
per aggregationem cum phlogisto vel autem
tamque sulphur consistit, et tunc id
obtinetur? non deumque ita testantur.

14

Sapori, adque odori non videatur attribuendo
vero sulphuris, aut hepatis existentia, ne-
que vero solutionem metallorum precipita-
tionibus, quibus enim aquis [12] ea
precipitata laminaeque argenteae nigrae

Digno colore observantur, quin acidis
ulium sulphuris, aut hepatis obtineantur.

25

Animi pro odori, adque Saporis causa phlo-
gistorum natura ex corporibus quibus essentiam
capitebat subleuatur etiam habendum
est. Cum in pluribus aquasum multum alido-
rum iniectione sulphuris obtineantur.

12) Asafoetida de Barye, e Montimoresi piceo-
nitao et soluoent eloras de reyro, extracta
semque nellar exista maii doque ophlogisto
Combiacdo Com Lyon loquo

26

Sulphure, ferro, opu aquo in pulvis modum
existit odor, adque Saporis Hepatis de Saporibus
ad hanc illud illis ^{existere} nemo asitum bit 131

27

Generice in his aquis color plus minusve
continetur de preteridibus, plerumque sub-
stantias, uti salia ferrea et bromides, alia,
etiam dioluta continent.

28

Salino aquo sulphuris, aut metallum in
Vandeli

Inse dilotum non exhibent; tamdem
do enim ob alio cordente id nomen muren-
tur.

19

Alatino quatuor defier non conpiterunt,
eo sic nomine insilivunt; ob alio proset-
sim rursale, rursime Vegetabile, quod in
conbinere eferuentia cum alio satis
demonstrare videtur, nisi ita deminuta sit
ut sensus nostros fugiat.

20

In his multis color observant, et sunt
de apellantes.

21

Vulcanorum in terra interfectis exupit
extrinsecatio alio Vitriolici et sulphure
notum humiditatis favore ipsi basel meda-
licoy remissay adpredientis,

[3] Montium Merit observo notum de huma-
nitate body et nota de edite nio de figa
deendofat e contudo esse herad edite

Et alio conuertentis, quod in pater efore
dno diei det. Pindes precipue Martialis
terra latrebris conpiter colorum sensibiles

Sensibilem ed erant, aquarumque Aerum
Sium calcificationis causa potissimum et identidem

22

Ferro, adque ferris abstrahentibus, fixum videtur
eius in viscerum Colorem mutatio ascribenda
Siam videtur, unde ad alcalis et identidem
demonstranda minime sufficiunt.

23

Alcali vegetabile, quod in hanc minimam pur-
tate aquis existit tanquam in hinc cum ma-
terio et trahitur emittit et perirenta ma-
tra egerit, minerale vero plerumque, quod tanquam
se praevidet.

24

Sal quodpiam basis Ferro et propter alimen-
ad alcalis existentiam demonstranda ualde
idoneum est, cum Ferro praeponderet Alcali
quod cum alcali se abripit.

25

Frigida aqua per minerale Alcali in-
veniantur pro majori Alcali fixi, aut albe-
nus principii quantitate in hanc hinc color-
sit, et quoniam Alcali multum Ferro ab-
sorbentis unde habere solent.

26

Lenissime Calori exporitur, et rursus libero
Vandelli

Liberò, sentim terram deponunt, claritas
Quaque ~~deponunt~~ deponunt, ita est
claritas, multaque terra in his soluta ab
fide aqua continuo motu agitante, emione
que terra promouente, deponere videtur.

27

Quædam plura metallorum calcinationis
Mercurii ~~propiis~~ melique in vitrea retorta
ut vapores subleuati colligantur in aqua
que imitantur vesiculis que probabiliter
ostendunt saporem aquarum albidularem
~~ab~~ fixe, aut principio aliquo salino, illi
quod descriptis, & acidorem cum abhorber
sibus exuerentia similimo deponere videtur.

28

Aliquoties Acidæ cum oleo inquit dissoluta
reperitur, et hinc Saponacea dici debent.

29

Si aqua minerali infusa in aqua fra
gmenta neri quædam gale, proinde que obs
curat aquam incolorem purpurinam, videtur
eam, nigrescentem mutari indidim refert
aquam infestam continere.

30

Si autem Acidæ phlogisticata ope sanguinis

Sanguinis tenuis, et aliorum ut debet, quod
que colore casuleo imbuta quod casuleo
Porelioniende confidit videatur

Morbis faucibus, cadet, illaque, eo Deque
Roche foualt vita que ouper q. se et alaud
de Calimacis do illucum p. facer precepta
per se introduzido nas aquas q. ferria aliud
reg acidula, como tandem quid et lauzi
est. eo alcalinos et cristallizatos. y orn de
Bosio en Mayo 1775 - p. 429.

Opertum illic ed intero indicatur; Sublar
fis metallica de sequentes Aian ob
preceptata obento ~~de~~
Heparque sulphuris et casuleo Poro lo-
mientis, quod de sequitur ferrum Aian idcat.

31

Si aqua Minerali immergetur sitopora
violaceum, idque incolorem rubrum mutetur
alidi presentia manifestatur, si in ~~verum~~
propabile estat alidi et identia.

32

Si ex iniectione Ambrase Canonica in
Vandelli

Color ruber obsequens alidi Mineralis
Cum volatilis et igne etiam demon-
strat.

33

Si ab solutionis Nitroso argenti, aut Mer-
curii effusione perstratio aliqua contingat
sive enim varia precipitatae alba, seu fla-
ua, nigra, obscuras, principii inflammabilia
aut alidosum et videlicet manifestatae al-
dum enim utriusque et precipitatae fla-
vis in substantiis conuertentibus ob minorem
alidi nitri cum mercurio spiritibus de-
gibet: maximum vero si precipitatae alba
sunt, phlogistonis nigrescentia.

34

Sic et unione spiritus volatilis ammoniacalis
aqua caerulea colore obsequens Cygni
identia inditum fit.

35

Atque si alida volatilis ammoniacalis
aqua edidit, solutio vitrioli Cygni edidit
regardum valde idoneum et colore
caeruleo quae contingit.

36

Si et aqua calidius in mercurio injecta

Injectio precipitatorum aliquot ab eo fiat
aluminis, aut silicis vitrescibilis eorum
quo indicatur diverso colore aliquo istud
veniat, illic substantia metallica continet
si concludimus.

37

Ab Spiritu vini rectificato destillatis salis que
natura precipitatur, ob majorem ejus cum
aqua fixitate.

38

Chale fixum vegetabile, adque minerale
ad salia basis ferri, et metallica quar
medime indescunt. Compensatur enim
ob majorem acidorum cum eis fixitate.

39

Aria alida ad omnia fere corpora obtinen-
da como datissima evadit, precipue
alcales. Destillata vero destillata ad terram
colicam obtinenda adhiberi optime potest
nullam enim alidionem in corpora ostendit,
diversa et ejus cum aqua mixtione addi ingratum
debetur, neque sulphuris illic existere proba-
bile restat.

40

Chiala vitrea cum vesicula borilla adopta
ta quo inflasi parulabim corporebus sicut
Vandelli

Sive simpliciter digito oblecto ut et pler-
oio observetur post repetitum digiti restituo-
nem utilissima erit ad exhibitionem et
sibi demonstrandam

Em Cyprino dii Casado villa q. ha agoz equa-
rio lode portubey portoplano que lomen bon-
et elaprio que fechado em huna yarrafa era
benta

41

Hic omne ex his omnibus que nunquam
desertio facile videri potest et aquaamine
rely ab ipse, odore et membris digno
hoc etiam variat, et distillatio erit per
quam optime medior, quo perfectam aqua-
rum mineralium analitico habeamus plu-
raque alia que ad rationem supra
et quosdam referuntur, hoc enim huius
dumtaxat, ubi iam vobis celeberrimi philo-
sophi in hac Academia Colimbimenti profes-
sore, adque exultore felicissimi veniar
et rone huius distillationis odorem, sal-
ut istam qualiter qualiter aqua bono que
mo alijmatis erit, idemque duplici
et quod vide meo lute deprecationes
pro vobis gratias. J. O. M. Bernilima
re non obitiam. Dixi
Vandelli
Rib. de Pavia